

Oponentský posudek disertační práce Štěpána Mandy

VÝVOJ PROSTŘEDÍ A SPOLEČENSTEV VE SVRCHNÍM SILURU A NEJNIŽŠÍM DEVONU

Předložená disertační práce představuje rozsáhlé dílo, ve kterém se vzájemně prolínají publikované výsledky s nově vytvořeným textem a komentářem, nově nastolenými otázkami a možnostmi jejich řešení. Textová část doprovázená 20 obrázky má 53 stran, seznam literatury 10 stran. Práci doplňuje 14 příloh, z nichž 12 jsou kopiemi publikací autora a dvě jsou kopiemi příspěvků, které byly přijaty do tisku. Převážně se jedná o publikace s impaktovým faktorem. Práce je vhodně rozdělená do 5 kapitol, dále na podkapitoly a 4. kapitola pak ještě níže.

Předložená práce je psaná svěžím jazykem a dobrou češtinou. Na závadu plynulé četby jsou pouze občasná příliš dlouhá souvětí. Jako nespecialista na období staršího paleozoika musím konstatovat, že jsem si celou práci přečetl se zájmem a s tím, že její obsah je pro mě v mnohém poučný.

Zajímavou kapitolou práce je už obsáhlý úvod s přehledem literatury a názorů na otázku vztahu mezi vývojem organismů a prostředí a mezi organismy navzájem, testování či falzifikace obecných modelů, hypotéz evolučních procesů, vývoje ekosystémů ap.

Zřetelně jsou formulovány cíle práce a metodika spojená především s mnohostranným studiem hlavonožců jako modelové skupiny, tedy skupiny, která oproti konodontům a graptolitům v období siluru a devonu byla pro studium evolučních změn a ekosystémů zatím opomíjena.

Z hlediska odborné náplně jsem příjemně překvapen množstvím a šíří kvalitně doložených nových poznatků. Přínosem disertace jsou zejména poznatky a diskuse k raně ontogenetické strategii a velikosti vajíček loděnkovitých hlavonožců, migrace hlavonožců, navazující na ustupující anoxii ve spodním siluru, z tropické zóny směrem k pólům, prodlužování embryonálního vývoje nautilidů a makroevoluční trendy hlavonožců vůbec.

K odbornému obsahu nemám žádné výhrady. Připojil bych pouze poznámku, že límcovitá žebra (flares) se rovněž vyskytují u některých jurských a křídových lytocerátních amonitů. Ti však nežili v mělkomořských prostředích, ale považují se za mesopelagické organismy distálního šelfu, patřící k vertikálním migrantům (viz např. Westermann in Landman et al., 1996).

Z formálního hlediska je text pečlivě zpracovaný, jen s nepatrným množstvím prohřešků. K této stránce mám pouze několik níže uvedených menších připomínek k textové části a o něco více připomínek k úplnosti seznamu literatury, resp. k jeho náležitosti.

V úvodu na str. 8 E. Hobsawm by měl mít uveden rok vydání. Na téže straně se odkazuje na Hart 1996; v seznamu literatury je uveden Hart 1991. Na str. 10 se odkazuje na Chlupáče a Kukala 1986; v seznamu literatury je 1988. Několikrát se v textu skloňuje rodové jméno *Nautilus* v podobě *Nautila*, což je nepřipustné. Odkaz na Bornholdt et al. 2009 (str. 16) není v seznamu literatury. Odkaz na Havlíčka a Štorcha (1990) v obr. 2 není v seznamu literatury, mlžová společenstva tamtéž nezní česky. U některých obrázků v textu není uveden odkaz na zdroj; předpokládám, že se jedná o foto nebo originály autora. Walliser 1995 (str. 25) má v seznamu literatury rok 1996. Odkaz na Ferretti 1988 (str. 28) má v seznamu literatury 1989. Odkaz na Lubesedera 2008 (str. 29) chybí v seznamu literatury. Odkaz na Sampfli a Raumer 2002 (str. 33) není v seznamu literatury. Fatka a Mergl 2010 (str. 34) není v seznamu literatury. Obr. 14 A i B (*Graftonoceras*) – u obou se uvádí, že jsou vlevo.

Seznam literatury – ne vždy je respektováno abecední uspořádání autorů: např. Chen – Teichert 1983, Vrba – Gould 1986, Kröger 2005, 2006. Ernst – Manda – Zágoršek 2011 je buďto v tisku nebo už vyšel. Pak by měl mít uvedeny stránky a číslo Abhandlungen. Kříž et al. 2003 – měli by být vypsáni spoluautoři. Manda – Kříž 2006 mají uveden název časopisu pouze ve zkratce (GGF). Měl být vypsán celý název, i když redakce časopisu zřejmě užívá GGF.

Některé drobné překlepy apod. jsem do rukopisu vyznačil tužkou.

Předložené výsledky dokládají všestrannou snahu disertanta o dosažení co nejúplnějších, nejdokonalejších, nejpřesnějších a nejobektivnějších výsledků. Práce se opírá jak o vlastní pozorování, terénní práce a terénní sběry autora, zpracovává též historické materiály deponované ve sbírkových fondech, rovněž dokládá schopnost úzké spolupráce s dalšími specialisty, stejně jako s širšími kolektivy, využívá data, která poskytují současné moderní přístroje, analýzy apod.

Vzhledem ke kvalitě a obsahu předložené disertace plně doporučuji práci k obhajobě.

Ostrava 26. července 2011

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'R. Kříž', is written on the right side of the page.